27. 4. 2006

ID: 39908

Opakování důkazu

Protože obsah listiny se opětovným přečtením při odvolacím jednání nemění, může odvolací soud, aniž důkaz listinou znovu při odvolacím jednání provedl, tento důkaz jinak hodnotit a dojít tak i k jiným skutkovým závěrům než soud prvního stupně. Uvedený postup ovšem předpokládá, že soud prvního stupně zákonem předepsaným způsobem důkaz listinou skutečně provedl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 1020/2002, ze dne 27.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců A) Ing. K. J., a B) J. J., zastoupených, advokátem, proti žalované C. a. s., zastoupené, advokátem, o zaplacení částky 334.500,-Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 7 C 188/99, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. července 2002, č. j. 9 Co 133/2001-72, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 16. července 2002, č. j. 9 Co 133/2001-72, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobci se po žalované domáhali zaplacení částky 334.500,- Kč s příslušenstvím představující smluvní pokutu ve výši 500,- Kč denně za období od 21. 6. 1997 do 21. 4. 1999. Svůj nárok dovozovali ze smlouvy o dílo uzavřené účastníky dne 22. 5. 1996, v níž se žalovaná zavázala pro případ neodstranění vad v termínu stanoveném v přejímacím protokolu zaplatit žalobcům smluvní pokutu ve výši 500,- Kč denně až do jejich odstranění, a skutkově jej odůvodnili tvrzením, že žalovaná vadu sprchového koutu spočívající v zatékání vody do prostoru koupelny a ve znečištění skla těsnícím materiálem neodstranila v dodatečném termínu do 20. 6. 1997 ale až dne 21. 4. 1999.

Okresní soud v Děčíně rozsudkem ze dne 8. prosince 2000, č. j. 7 C 188/99-58, žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení. Vyšel ze zjištění, že účastníci si dne 25. 5. 1996 při uzavření smlouvy o dílo ujednali, že neodstraní-li žalovaná (zhotovitel) vady díla v termínu stanoveném v přejímacím protokolu, zaplatí žalobcům (objednatelům) smluvní pokutu ve výši 500,- Kč denně (bod XII. písm. b/ smlouvy). Žalobci v zápisu o předání a převzetí stavby ze dne 12. 5. 1997 uvedli řadu závad, které všechny byly v dohodnutých termínech odstraněny až na závadu koupelny spočívající ve znečištění plastové výplně sprchového koutu, která byla odstraněna teprve dne 21. 4. 1999 instalací sprchového koutu, proti němuž již žalobci neměli námitky. Po celé období byl sprchový kout funkční (kromě doby, kdy byl demontován a nahrazen jiným). Z těchto zjištění dovodil, že smlouva o dílo je v části týkající se smluvní pokuty neplatná (§ 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění v tu dobu platném - dále jen „obč. zák.“), neboť se příčí dobrým mravům ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák. pro nepřiměřenost výše smluvní pokuty v porovnání s významem a hodnotou pohledávky, jejíž splnění se touto formou zajišťuje.

K odvolání žalobců Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 16. července 2002, č. j. 9 Co 133/2001-72, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobcům částku 334.500,- Kč s 11% úrokem z prodlení počínaje dnem 22. 4. 1999 do zaplacení, a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Vycházeje z důkazů provedených před soudem prvního stupně, které doplnil korespondencí účastníků (dopisy ze dne 13. 4. 1998 a 14. 8. 1998), dospěl k odlišným skutkovým závěrům. Neztotožnil se se skutkovým zjištěním (ohledně charakteru vady sprchového koutu a jejího trvání), které soud prvního stupně učinil z výpovědí svědků, neboť sám svědecké výpovědi vyhodnotil jako vzájemně si odporující a rozporuplné. Vzal za prokázáno, že součástí předávacího protokolu ze dne 15. 4. 1997 byl i seznam závad zjištěných na díle datovaný dnem 12. 5. 1997, v němž byly sepsány všechny závady zjištěné při předávání díla. U koupelny byly popsány mimo jiné vady „sprchový kout - plastová výplň znečištěna“ a „plastová výplň sprchového koutu nedostatečně upevněna a zatmelena“. Problémy s dodáním bezvadného sprchového koutu trvaly do žalobci uvedeného data (21. 4. 1999) a nejednalo se jen o odstraňování estetické vady, jak tvrdil svědek Z. Z takto zjištěného skutkového stavu učinil na rozdíl od soudu prvního stupně právní závěr, že smlouva o dílo v ujednání o smluvní pokutě pro případ pozdního odstranění vad zjištěných při předání díla není pro rozpor s dobrými mravy neplatná. Přihlédl přitom k tvrzení žalobců, že ujednání o smluvní pokutě bylo do smlouvy o dílo zahrnuto na popud žalované, která se zavázala zaplatit smluvní pokutu ve sjednané výši za každý den prodlení s odstraněním jakékoli (blíže nespecifikované) vady při předání díla, že uvedené ujednání žalobce vedlo k přesvědčení o solidnosti žalované firmy a ovlivnilo jejich výběr zhotovitele díla. Soudu prvního stupně

nepřisvědčil, že sjednaná výše smluvní pokuty neodpovídá významu a hodnotě zajištěného závazku, jelikož za cenu díla nelze pokládat hodnotu sprchového koutu, nýbrž zhotovení horní části domu.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o § 238 odst. 1 písm. a/ zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2000 (dále jen „o. s. ř.“). Uplatnila v něm dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. b/, c/ a d/ o. s. ř. V rámci dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř. odvolacímu soudu vytkla, že učinil od soudu prvního stupně odchylný skutkový závěr o druhu vady, která nebyla včas odstraněna, v důsledku odlišného hodnocení svědeckých výpovědí, aniž tyto svědecké důkazy zopakoval. Tím podle ní zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tento rozdíl ve skutkových zjištěních soudů je přitom podstatný s ohledem na posouzení nároku žalobců z pohledu souladu s dobrými mravy. Naplněnost dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř. spatřovala v tom, že odvolací soud nepřihlédl k podstatné skutkové okolnosti, která vyšla najevo z provedeného dokazování a má vliv na posouzení rozsahu nároku žalobců. Z výpovědi žalobce a z dopisu ze dne 13. 4. 1998 předloženého žalobci při jednání o dovolání vyplynulo, že v průběhu tvrzeného prodlení s odstraněním závady sprchového koutu se účastníci dohodli, že žalobci zajistí odstranění závady na náklady zhotovitele. Tím došlo ke změně závazku vyplývajícího z odpovědnosti za vady, a jestliže žalobci od této dohody posléze odstoupili a opětovně požadovali odstranění závady po dovolatelce, nemohou se podle jejího přesvědčení domáhat v souvislosti s dalším prodlením plnění podle původního ujednání o smluvní pokutě. Pokud odvolací soud z této prokázané skutečnosti žádné skutkové a ani právní závěry nedovodil, pak jeho rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř. odvolacímu soudu vytkla (s podrobně rozvedenou argumentací), že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení otázky rozporu výkonu práva žalobců s dobrými mravy (nesprávným shledala rovněž výrok o nákladech řízení). Navrhla rozsudek odvolacího soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Vyjádření k dovolání podáno nebylo.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 - dále opět jen „o. s. ř.“ (srovnej část dvanáctou, hlavu I., bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony); po zjištění, že dovolání bylo podáno včas osobou k tomu legitimovanou (žalovanou) při splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 a 2 o. s. ř.), shledal dovolání přípustným podle § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a zaměřil se na posouzení otázky jeho důvodnosti.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlédnout vždy k tzv. zmatečnostním vadám řízení uvedeným v § 237 odst. 1 o. s. ř., a v případě přípustného dovolání i k jiným vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i když dovolatel jejich existenci prostřednictvím dovolacích důvodů podle § 241 odst. 3 písm. a/ a b/ o. s. ř. nenamítal. Zatímco zmatečnostní vady z obsahu spisu nevyplývají, je řízení zatíženo vadami ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř., které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Podle § 213 odst. 1, 2 o. s. ř. odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, a může opakovat dokazování nebo je i doplnit, nejde-li o rozsáhlejší doplnění a lze-li je provést bez průtahů. Skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně se může v odvolacím řízení změnit i v důsledku odchylného hodnocení důkazů provedených již soudem prvního stupně. Přitom je odvolací soud omezen zásadně v jediném směru. Má-li ke změně skutkového stavu dojít pouze v důsledku odchylného hodnocení důkazů, musí v závislosti na jejich povaze rozhodné důkazy sám opakovat, popřípadě řízení doplnit jinými důkazy (tj. musí postupovat v souladu s § 122 odst. 1 a § 123 o. s. ř.) a dokazování provést způsobem, který pro jednotlivé důkazy stanoví § 125 a násl. o. s. ř. Jestliže odvolací soud uvedeným způsobem nepostupuje a přesto se od skutkového stavu, zjištěného soudem prvního stupně, odchýlí, trpí odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (a je dán dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.). Povaha důkazů sama o sobě určuje, zda možnost poznání výsledků dokazování je u obou soudů stejná či nikoli. Typicky je tento rozdíl v možnostech poznání dán u důkazů výslechem účastníků řízení či svědků (nebyly- li provedeny dožádaným soudem). Při hodnocení těchto důkazů spolupůsobí totiž vedle věcného obsahu výpovědi i další skutečnosti (např. způsob reprodukce vylíčených okolností, chování v průběhu výpovědi apod.), které - ač nejsou bez vlivu na posouzení věrohodnosti výpovědí - nemohou být vyjádřeny v protokolu o jednání. Má-li tedy odvolací soud jiný názor na věrohodnost výpovědi účastníků nebo svědků než soud prvního stupně, nesmí z toho vyvodit jiný skutkový závěr než soud prvního stupně, jestliže uvedené důkazy sám neopakoval. Jiná je ovšem situace u důkazu listinou, který se podle § 129 o. s. ř. provede tak, že ji nebo její část při jednání předseda senátu přečte nebo sdělí její obsah. Způsob provedení důkazu musí přitom jednoznačně vyplývat z

protokolu o jednání (srovnej rozhodnutí publikované pod R 22/79 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Protože obsah listiny se opětovným přečtením při odvolacím jednání nemění, může odvolací soud, aniž důkaz listinou znovu při odvolacím jednání provedl (způsobem upraveným v § 129 odst. 1 o. s. ř., který je ve spojení s § 211 o. s. ř. použitelný i v odvolacím řízení), tento důkaz jinak hodnotit a dojít tak i k jiným skutkovým závěrům než soud prvního stupně. Uvedený postup ovšem předpokládá, že soud prvního stupně zákonem předepsaným způsobem důkaz listinou skutečně provedl.

V posuzovaném případě soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku uvádí, že kromě výslechu svědků J. M., B. N. a M. Z. provedl ještě důkaz smlouvou o dílo ze dne 25. 5. 1996 a zápisem o předání a převzetí stavby ze dne 12. 5. 1997. Z obsahu spisu soudu prvního stupně, a to konkrétně z protokolů o jednání ze dne 12. 7. 2000, 23. 8. 2000 a 1. 12. 2000, je však zřejmé, že soud prvního stupně provedl důkaz pouze výslechem svědků M., N. a Z. a přečetl obsah výpovědí účastníků učiněných před dožádaným soudem. Při těchto jednáních a ani při jednáních dalších důkazy listinami (smlouvou o dílo ze dne 25. 5. 1996, zápisem o předání a převzetí stavby ze dne 12. 5. 1997) provedeny nebyly, neboť z protokolů o jednáních nevyplývá, že uvedené listiny byly předsedou senátu přečteny, popřípadě že předseda senátu sdělil jejich obsah. Neprovedl-li soud prvního stupně uvedené listinné důkazy, nemohl logicky odvolací soud bez toho, že by je sám provedl (jak tomu v posuzované věci bylo - viz protokol o jednání ze dne 9. 7. 2001), převzít skutková zjištění učiněná z nich soudem prvního stupně, popřípadě z nich činit skutková zjištění odlišná od soudu prvního stupně. Nadto odvolací soud k odlišnému skutkovému závěru právně významnému pro posouzení platnosti ujednání účastníků o smluvní pokutě z hlediska dobrých mravů (§ 39 a § 3 obč. zák.), než jaký učinil soud prvního stupně, dospěl na základě odchylného hodnocení výpovědí svědků M., N. a Z., aniž zopakoval výslech těchto svědků, z jejichž výpovědí soud prvního stupně svá skutková zjištění učinil.

Lze uzavřít, že řízení před odvolacím soudem je postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.). Dovolací soud proto napadené rozhodnutí podle § 243b odst. 1 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti